

Prvo je preureditev države

Najvažnejše vprašanje notranje politike naše jugoslovanske države je njena notranja preureditev. To notranje preosnavljanje se je začelo v lanskem poletju. Z odredbo kraljevega namestništva z dne 26. avgusta 1939 je bila državno-pravno ustanovljena banovina Hrvatska na določenem ozemlju. Priznana ji je bila ne samo resnična samouprava v glavnih panogah javne uprave, marveč tudi dosti obsežna zakonodajna oblast. Vse te priznane pristojnosti so že tudi dejansko prenešene iz beogradskih ministrstev v Zagreb ter so osredotočene v osebi bana Hrvatske. Potrebno je samo še vpostavljanje hrvatskega sabora, za katerega je knez Pavle za časa svojega bivanja v Zagrebu sredi januarja podpisal volilni zakon, po katerem se bodo, ko bodo za to prilike dozorele, vršile volitve.

Tako je torej en del naše države na potu notranjega državnega preosnavljanja skoro že dospel povsem na konec. Kaj takega pa se ne more reči o dveh drugih delih: slovenskem in srbskem. In vendar obstoji med vsemi tremi deli v tem oziru zveza vzajemnosti: kar dobi en del, se ne sme zanikati pa tudi ne nepotrebno zadrževati drugima deloma. To je tudi bila težnja merodajnih činiteljev ob začetku državnega preurejevanja. Obenem z odredbo, s katero je bila vpostavljena banovina Hrvatska, je bila izdana odredba, ki daje tudi drugim banovinam zakonito možnost, da se preuredijo v smislu načel, ki je iz njih vznikla banovina Hrvatska. To tudi zahteva načelo enakopravnosti in enakovrednosti. V tem načelu je tudi obsežna potreba enakega postopanja s slovenskim in srbskim delom države.

Če je banovina Hrvatska bila ustanovljena izjemno od ustavnega predpisa z odredbo kraljevega namestništva, zakaj se ne bi na ta način tudi ustanovila slovenska in srbska banovina? Zakaj bi morali Slovenci in Srbi čakati na bodoči parlament, ki naj sklepa in določa o njihovi usodi?

Na tem stališču je JRZ, kateri pripada ogromna večina Slovencev. Na seji glavnega odbora JRZ, ki je bila 24. januarja v Beogradu in ki se je je poleg predsednika Dragiše Cvetkovića tudi udeležil slovenski narodni voditelj in strankin podpredsednik dr. Anton Korošec, je bil sprejet ta sklep: »Stranka smatra, da je neobhodno potrebno pred kakršnimi koli volitvami izvršiti organizacijo in preurediti vse dele države in državno skupnost po načelih narodnega sporazuma tako, da bodo vsi deli države enakopravni in zadovoljni.« To stališče odobravajo vsi Slovenci. Ni ga pravega Slovenca, ki bi si upal v javnosti zagovarjati zavračanje vpostavitve banovine Slovenije. Tak človek bi zadel na najhujšo obsodbo slovenskega ljudstva. Ta obsodba pa bo tudi zadel, če ne prej, pa pri bodočih parlamentarnih volitvah tiste politične zaplotnike, ki iz zasede valijo kamenje na težko pot slovenskega naroda do samostojnosti in samoupravnosti. Slovensko ljudstvo pa gre v strnjениh vrstah za svojim voditeljem dr. Korošcem, kateremu daje vso pomoč, da se čimprej preuredi vsa država ter da tudi Slovenija dobi tiste pravice, ki ji pripadajo po načelih narodnega sporazuma.

Visoki milijoni v nevarnosti

Vsi ti ogromni zaslužki pa bodo povsem ali vsaj deloma odpadli v tekočem letu radi vojne, o koje koncu ali razmahu ni nič gotovega. Sezonsko izseljevanje v letu 1940 je v največji nevarnosti in je naša dolžnost, da opozorimo merodajne činitelje pravočasno na to dejstvo.

Znana dejstva

V naslednjem hočemo v ožgled izostankov sezonskih zaslužkov opozoriti na dejstva, o katerih se je pisalo in razpravljalo že v letih, ko je bila tujina ravno sezonskemu delavstvu z zaslužkom odprta.

Pogoste so bile tožbe, da so odhajali v dobrih letih na sezonsko delo ljudje, ki jim tega ni bilo treba. Nalezljivo bolezen sezonskega izseljevanja je sprožil visok zaslužek v tujini. Niso odhajali v tujino samo res potrebni, temveč tudi taki, ki bi imeli doma dovolj dela in jela. Gnala jih je iz domovine samo želja po tujini in denarju. Nekateri bogatejši ljudje, ki nikakor niso spadali v vrsto delavcev, so zatajili svoje premoženje pri napovedi in so se pojavljali celo primeri, da so nekateri prijaviili veliko dolgo, kolikor so posedali imovine, da so se na ta način vpisali med sezonece.

Radi tolikega sezonskega izseljevanja so ostala doma polja površno obdelana, včasih celo zapuščena. Ta neobdelana zemlja bi zamogla prehraniti in preživeti izseljenca, saj je ostalo ponekod do 7 oralov najboljše zemlje zapuščene. V tej zvezi je treba omeniti določbo, ki pravi, da se v seznamu sezonskih delavcev ne sme vpisati oseb, četudi se javijo kot delavci, ki svoja posestva zanemarjajo, ali oddajajo v najem, ali za obdelovanje najemajo služinčad, sami pa iz pohlepnosti hodijo na delo v inozemstvo.

V korist resnično potrebnim bi bilo treba voditi seznam, v koliko se dejansko postopa po tem navodilu.

Organizacija naj stori dolžnost!

Ker grozi nevarnost zastoja letošnjega sezonskega izseljevanja, opozarjamo še na to, da je prekmursko sezonsko izseljevanje organizirano. Od 1. junija 1933, ko se je uvedla glavarina, pa do leta 1938 so vplačali sezonski delavci v to organizacijo 1.235.000 din. Ta visoki znesek je sam na sebi dovolj močan naslov, da bo morala ta organizacija za leto 1940 storiti vse že sedaj, da prekmursko poljsko delavstvo letos ne bo ostalo brez dela ter jela!

Zganiti se morata tudi državna oblast in veleposest!

Kakor znano, so že hodili Prekmurci v večjem številu na sezonsko delo na državno posestvo Belje, v Vojvodino in v druge rogovitnejše kraje naše države. Zahteva naše samohranitve za to leto je, da pomore državna oblast ustvariti vse pogoje, da našim ljudem ne bo treba ostajati v najlepšem letnem času brez dela in na zimo brez kruha.

Lani na jesen ter letos smo zelo mnogo izvozili ravno živine ter poljedelskih pridelkov in je zaslužila država in veleposest po naših rodovitnih krajih. Letos bomo lahko pridelali še mnogo več, ako bomo še bolje obdelali našo zemljo. Ako hočemo dvigniti pridelek kruha, kateri našim v vojno zapletenim sosedom, bližnjim in daljnim, primanjkuje, bo pač morala oblast gledati na to, da bo zaposlen in primerno plačan domači sezonski delavec!

★

Sedaj je časa dovolj in dolžnost vseh, katerim je skrbeti za čim obilnejše pridelke v naši državi, je, da mislijo na našega sezonskega delavca in mu oskrbijo na domačih tleh zaposlitev ter zadosten zaslužek, dokler ne preneha vojna vihra.

Poskrbimo pravočasno za zaposlitev sezonskih delavcev!

Prevladovanje male posesti povzroča izseljevanje

Petčlanska družina potrebuje za preživljanje 5 ha rodovitne zemlje. V Sloveniji pride povprečno na petčlansko družino 3,53 ha, ali na enega prebivalca 0,76 ha poljedelske zemlje. Od obdelane zemlje pa je njiv 38% in živi na 100 ha 217 ljudi.

V Sloveniji prevladuje mala posest, ki ne zadošča, ker je nedonosna. Povrh pa je naša zemlja tako plitva, da se ne da polovica slovenskih njiv orati nad ped globoko. Radi valovitega, hribovitnega sveta je marsikje obdelovanje s stroji nemogoče. 98% poljedelske zemlje res pripada malim in srednjim kmetom. Zanje je strojno obdelovanje predrago in se ne bi izplačalo. Tudi umetna gnojila so predraga. Naš mali kmet ima povrh še zelo pristržen kredit. Iz teh vzrokov je treba za družine s tremi do petimi hektari zemlje okoli 60% za preživljanje potrebnih sredstev poiskati izven zaposlitve na mali kmetiji. In na teh premajhnih domačijah se je rodilo ter razmnožilo sezonsko delavstvo, kojega število cenijo v Sloveniji na 130.000. Od tega dajejo največ družine z izpod 5 ha zemlje. Ker je vstop kmečkega delavstva v industrijo vedno težji, ker obrtništvo komaj še diha, se šest sedmin našega naravnega prirastka izseljuje.

Slovenska Krajina najgosteje naseljen predel

V našem sestavku se hočemo glede izseljevanja omejiti samo na sezonsko delavstvo, katero se sicer rekrutira iz vseh delov Slovenije, a največ ga da Slovenska Krajina, ki je naš najgosteje naseljen predel.

Od 161.548 oralov — 93.324 ha — kolikor meri Slovenska Krajina, odpade 47% na orno zemljo, 26% na gozdove, 26,6% na travnike,

vinograde, vrtove ter pašnike in nerodovitnega sveta je 0,4%.

Po Slovenski Krajini biva povprečno 105 ljudi na en kvadr. kilometer in je ta pokrajina preoblijudena. Prevladuje mala posest, ki ni več donosna. Prebivalstvo je vezano na postranski zaslužek v inozemstvu.

S padanjem postranskega zaslužka narašča pomanjkanje hrane in grozi lakota. Gospodarska slika Slovenske Krajine je zelo žalostna, saj tolikokrat nimajo ljudje najpotrebnejšega za življenje. Prekmurski kmet je prisiljen, da gara po 12 ur pri lastni hrani za 8 din na dan. Izkoriščanje delovnih moči ni nikjer tako pogostno kot ravno med Prekmurci. Industrija ima v Slovenski Krajini zelo slabe pogoje za razvoj, ker manjkajo surovine, ni gonilne sile, ne kapitala, prometne zveze so slabe in tudi oddaljenost od tržišč je zelo velika.

Še bolj času primerna izraba prekmurske zemlje gre prav po poljevo, ker je za to potreben denar, katerega pa prekmurski kmet nima in ga tudi dobiti ne more in je slednjič vprašanje, če bi se hitro izboljšanje pridelovanja poljskih pridelkov sploh izplačalo pri slabih cenah.

Toliko pričakovana agrarna reforma je pomnožila število malih posestnikov s 4—5 orali zemlje za okrog 14%.

Zaslužek sezonskih delavcev

Številke o zaslužku in prihrankih sezonskih delavcev gredo v visoke milijone. Od leta 1929 do 1933 so poslali iz Nemčije din 96.816.100. Iz Francije v devetih letih preko 131.000.000 din. Na podlagi uradnih podatkov se računa, da je v letih 1929 do 1937 49.670 delavcev zaslužilo 203.008.000 din. Za leto 1938 poročajo, da je 6000 Prekmurcev poslalo iz Nemčije domov 24.000.000 din.